

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob 3. popoldan.

Posamezna številka stane 10 vinarjev.

Po pošti stane mesečno 3 K 20 v

Uredništvo in upravništvo: Schmidererjeva ulica št. 5.

Telefon 3 VI.

Letnik 1.

Maribor, dne 28. novembra 1918.

Štev. 5.

Srbske zasluge za Jugoslavijo.

Dandanes, ko se mnogo tudi po nepotrebnem piše o naši bodoči državni obliki, danes bi torej bilo umestno vprašati, kdo pa ima kaj zasluge za Jugoslavijo; kajti zaslug je tudi treba narodu, ki doseže nekaj, česar tisoč let ni imel, namreč — svobode.

Ako se tedaj vprašamo, kdo izmed nas treh narodov, Slovencev, Hrvatov in Srbov, ima največ zasluge za našo lepo domovino, je gotovo, da imamo vsi zasluge, razlika pa je ta, da imamo n. pr. mi Slovenci in Hrvati bolj pasivne zasluge, to je, da smo trpeli v tisočletnem jarmu hlapčestva, da se nismo mogli ganiti in da smo vsak poskus n. pr. kmečki puntji za časa Matija Gubec krvavo plačali, ne da bi bili kaj dosegli. Tudi Srbi, zlasti oni iz kraljevine so dosti trpeli pod turškim jarmo, dokler se niso osvobodili. — Šele tedaj, odkar so postali svobodni narod, so mogli za nas druge kaj storiti.

Če tudi so bile vezi med nami, to je Slovenci in Hrvati ter Srbi na drugi strani bolj rahle, vendar so imeli Srbi gotovo že v mislih, da spadamo skupaj, da bi bilo lepo, ustvariti Veliko Srbijo t. j. današnjo Jugoslavijo.

In prišla je usodna svetovna vojska l. 1914. Tedaj so Srbi morali braniti svojo domovino proti brezstidnim zahtevam zavratnih avstro-nemških diplomatov-krvolokov. Tekla je njih junška kri in če ne bi bulgarski kralj zasadił zavratnega noža v hrbet Srba junaka, ne bi bil morda tako mučno trpel, ko je moral zapustiti domovino, ostaviti družino in vse najdražje, kar je imel. A kljub trpljenju se ni udal, bil je preponosen in vedel je, da pride dan plačila in osvete. Ta narod je trpel kakor malokateri v svetovni zgodovini. Šli so rajši v prognanstvo, kakor v suženjstvo krvnikov nemško-madžarskih. Prognan je bil s celim narodom tudi njih kralj z vso svojo družino.

In kaj smo počeli mi?!

Rajše bi molčal, a da vidimo bolj razliko, le par besed: mi smo šli proti njim, borili smo se proti svoji svobodi. Kdor je količkaj mislil, je trpel pod to zavestjo! Nismo se zgenili, tako deleč je že otrpnelo naše telo pod bičem tisoč let bijočega suženjstva!

Pozabimo rajši to!

Minila so štiri leta vojske. Zasijalo je solnce svobode in pravice.

Koliko zadoščenje za Srba! Kako bi se bil lahko upijanil sreče, da je spet prost, da se spet povrne na svoj dom, v Belgrad, Skoplje. Prizren! In pripeljali so jih iz ujetništva, peljali so jih mimo nas! In možje, očetje, ki štiri leta niso videli svojih otrok in žena, ostali so tu pri nas, da nam pomagajo. Ti ljudje zares delajo

za svojo domovino! In če nas sedaj vabijo k sebi, da naj ostanemo skupaj v družbi domačega njihovega kralja, ali bomo rekli, da nočemo? Ali bi mogli reči, da ne maramo priti, ker je v njihovi hiši njihov prijatelj — kralj, ki se ni niti Srbu niti nam z ničemer zameril?

Pa recimo, da bi bili rajši sami skupaj s prijateljem; ali pa bi smeli radi otročje malenkosti se izneveriti prijatelju, zasejati razdor v svoji domovini, Jugoslaviji, ki bi se razcepila v oslabiljene deželice, deljene, kakor smo bili prej siloma raztrgani po načelu: divide et impera! — Ne nikdar ne bomo t'ga storili! — Skupaj ostanemo, močni v edinosti!

Našemu narodu.

Ko je avstrijski cesar Karol odstopil in je država prenehala biti, začelo se je med ljudstvom širiti mnenje, da so vsi dosedanji zakoni izgubili veljavo in da je ljudstvo dobilo prostost v vsakem oziru. Vojaki so se vrnili iz vojske in so mnenja, da je s tem prenehala vsaka njihova dolžnost napram domovini.

To mnenje pa je popolnoma napačno. Res je avstrijska država razpadla in avstrijskega cesarstva ni več, toda na ozemlju Avstrije so se ustanovile nove države in vsa oblast bivše Avstrije je prešla na te nove države.

Na jugu Avstrije se je ustanovila nova Jugoslavija, ki združuje v sebi vse Slovence Hrvatov in Srbe. Najvišjo oblast v tej državi ima Narodno veče v Zagrebu, neposredno oblast nad Slovenci ima Narodna vlada v Ljubljani. Ta Narodna vlada je stopila na mesto bivše avstrijske vlade.

Narodna vlada je proglasila, da ostanejo vsi dosedanji avstrijski zakoni in naredbe v polni veljavi. Enako ostanejo v polni veljavi vse dosedanje oblasti kot so: glavarstva, davčni in finančni uradi, vse sodnije, vsi šolski uradi in občinski uradi kot tudi orožništvo. Slednje kot varnostna straža na deželi ostane v vseh svojih pravicah, ki so mu določene po orožniškem zakonu z dne 25. dec. 1894., drž. zak. št. 1 iz leta 1895.

Vsako nepokorščino tem uradom in oblastem bo kaznovala Narodna vlada po obstoječih zakonih. Vsako poseganje v oblast in delokrog teh uradov pa vsebuje navadno hudodelstvo po kazenskem zakonu.

Zato pozivljamo ljudstvo, da spoštuje vse oblasti in urade ter se jim pokorava. Z vsakim neredom škodujemo sami sebi in delamo sami ovire, da se ne sklene toliko zaželjeni mir.

Narodna vlada SHS

Poverjeništvu za narodno obrambo.

dr. Lovro Pogačnik.

Političen pregled.

Jugoslavija. «Slov. Narod» poroča, da je italijanska vlada razorožila in internirala 900 mož broječo jugoslovansko legijo, ki se je bojevala na italijanski strani. Enemu častniku se je posrečilo pobegniti v Ljubljano, kateri je sporočil to. Narodna vlada bo vse ukrenila, da se internirani rešijo. — Uradni list Narodne vlade v Ljubljani objavlja, da dobijo l. decembra vsi državni uslužbenci plačo, tudi neslovenske narodnosti, če se zavežejo za stalno ali začasno službovanje v naši državi. — Iz Budimpešte se poroča, da pride srbski prestolonaslednik Aleksander prihodnji teden v Zagreb. — «Slovenski Narod» javlja iz Zagreba: 25. nov. sta sporočila dva častnika francoskega generalnega štaba Narodni vladi, da prevzame francosko poveljstvo upravo železnice Reka-Budimpešta in Reka-Belgrad. Francoski štab ostane v Zagrebu. V Budimpešti in Reki bodo ekspoziture. Francozi bodo skrbeli za lokomotive in vagoni. V kratkem se upelje redni promet. Dostavila sta, da pride v Reko francoska eskadra in Budimpešta dobi kot posadko eno francosko infanterijsko brigado. — Narodna vlada je odobrila predlog ustanoviti v Ljubljani višje sodišče in višje državno pravdnštvo. — Z nemško vlado na Koroškem so je sklenila pogodba, da nemške čete izpraznijo tudi slovenske dele Koroške na levem bregu Drave. — V Ljubljani prečne s 1. januarjem 1919 poslovati nov poštno hranilnični urad. — Ustanavljanje društev, prirejanje zborovanj in kolportaža je prosta.

Vzroki vojne. Friedrich Adler, sin umrlega vodja soc. demokratov Dr. V. Adlerja je bil 6. t. m. po dveh letih zapora izpuščen. Še isti dan je govoril v dvorani dunajskega delavskega sveta in je rekel med drugim: Sedaj je torej Avstrija resnično razbita. Vojska je dala prav sodrugu Bauru, ki je rekel: če bode Avstrija obstala, bo ustanovljena narodna avtonomija. (Seveda ni Bauer računal, da bode popolnoma razbita; opomba por.). Da razumemo ta problem, moramo pred vsem na jasnem biti, da bi bila ena izmed največjih lažij vojne ta, češ da je v prvi vrsti krivda Čehov in drugih Slovanov, da je Avstrija razpadla. Za razpad Avstrije se imamo v prvi vrsti zahvaliti politiki nemškega meščanstva v Avstriji. Tudi smo v našem manifestu pred tremi leti kljub velikanske lažljivosti (drugih strank) skušali izraziti in pokazati to, da ne vidimo svojih sovražnikov v narodih, ki so žejni po svobodi, temveč v načrtih podjarmljenja, ki jih je delala nemška in madžarska buržoazija t. j. meščanstvo. Tako pravi Friedrich Adler, ki je odstranil Stürgkha, absolutista najhujše vrste. Seveda so gospodje, kakor n. pr. oni okoli Marburgerice vedno kazali na nas in Čehi: glejte

ti so krivi. No pa mi bi bili tudi radi krivi, da se je odstranila krivica. Danes ševeda Nemci ne kažejo nase, temveč na Karla, le na Viljema še nočejo prav. Hinavci!

Koroška. Jugoslovanska čete so zasedle Rožek in Pliberk minolo soboto in prevzele občinsko upravo. Italijani so zasedli 26. nov. Podkloster. Koroški Nemci kličejo Italijane naj zasedejo Koroško. Rajše vidijo svojo deželo pod italijansko vlado, samo da je Slovenci ne dobijo!

Italjani v Trstu. O dogodkih v Trstu nam poroča očividec: Italjani so odpeljali iz Trsta v domovino na stotine vagonov moke in masti. Pripeljali pa so v mesto le limone, katere prodajajo po 1 K (!). Vsled tega gladuje prebivalstvo. V luki čaka na tisoče italjanskih vojnih ujetnikov na ladije, da se odpeljejo v domovino. Ker pa nimajo za nje hrane, umirajo jih več sto dan od glada. Začeli so revoltirati in Italjani sa nastavili strojne puške proti njim. Tudi med italjanskim mestnim prebivalstvom vlada silno ogorčenje nad postopanjem italjanske vlade.

Češko-slovaška država. (Praga, 27. nov.) Ločitev cerkve od države je v teku. Odpuščeni so vsi vjvaški duhovniki. V šoli so odstranili križe in molitev pred in po pouku. Postavni predlog o ločitvi zakona in o zopetni omožitvi katoliško ločenih se bo bržkone sprejel v narodni skupščini z veliko večino.

Bela garda v Nemški Avstriji. (Dunaj 25. nov.) V nemški Avstriji ustanavljajo bele garde, ki naj zopet upostavijo monarhijo. Celo akcijo vodi cesarjev sorodnik princ Ksaver Parmški. Stab bele garde je v Klosterneuburgu. Poslanih je na dva kraja, katerih imena so tajna, 5000 mož, da začno z akcijo.

Belgija. (Brusel, 24. nov.) Včeraj je kralj Albert v spremstvu kraljice, princa waleškega in zastopnikov zveznih armad na čelu dveh divizij imel slovesen vhod v stolno mesto. Prebivalstvo ga je sprejelo z nepopisnim navdušenjem in je čete radostno pozdravljalo in obsipalo s cvetkami. Danes je v zbornici prečital kralj Albert prestolni govor, v katerem je naglašal, da je obnovila Belgija svoje pravice in da bo popolnoma samostojno odločevala svojo usodo. Sovražnik bo moral povrniti vso ogromno škodo, povzročeno v deželi.

Plemstva ne bo več. (Zagreb, 26. nov.) Danes se vrši seja osrednjega odbora Narodnega veča, v kateri bodo sklenili odpraviti vse plemiške naslove.

Mariborske novice.

Preiskavanje po hišah. Vse patrulje, ki preiskujejo po hišah in iščejo orožje, uniforme in drugo državno blago, so v to posebno pooblašene in morajo imeti za to posebno legitimacijo post. poveljstva. Vsak zasebnik, pri katerem je odrejena hišna preiskava, ima pravico zahtevati od poveljnika patrulje legitimacijo, da je v to pooblaščen. Ako tega izkaza nima, se mu zabrani vstop v stanovanje. Kakor hitro mogoče pa se naj naznani po telefonu ali ustno post. poveljstvu, prvemu stražniku ali straži najbližje vojašnice, da preiskuje patrula brez izkaza

po hišah. Odredilo se bode najnujnejšim potom vse potrebno, da se takšne patrulje zanesljivo spravjo pod ključ in da se kot roparji najstrožje sodnijsko obsodijo. — Za po. tajnega poveljnika: Zwirn, major.

Nemška garda v Mariboru. Marburgerca prinaša že v treh številkah hudobije, ki jih je uganjala po Mariboru belo-zelena mestna garda „Schutzwehr“. Kradli so ti nemški poblički kakor srake, napadali in streljali na naše ljudi. Imel sem preliko govoriti s pošteniimi Nemci, ki so se izjavili, da je bil skrajni čas, da so Slovenci odpravili to gardo. Vsaj že nihče ni bil več varen pred njimi.

Trgovec za Nemce. Trgovec Kokoschineg je nameraval odposlati v vagonu paromlina Franc več zavojev blaga. Ko so našlagali med moko, blago je to opazila slovenska straža na kolodvoru. Blago so zaplenili. Ko je bil g. okrožni glavar dr. Lajnič pri trgovcu Kokoschinegu, je ta izjavil, „da ima blago samo za Nemce“. Prosimó Slovence, da si to ja dobro zapomnijo!

Mesarju Wögerer so zaplenili na šentiljskem kolodvoru vagon zaklanih svinj, katere je hotel poslati v Gradec.

Živež v Gradec! Kakor je posneti iz raznih poročil, pošljajo Nemci iz Maribora in okolice živež v Gradec. Opozarjamo pristojne oblasti, da gledajo na prste tem škodljivcem našega mesta. Kaj pa porečejo k temu gg. zastopniki socijaldemokratske stranke v občinskem odboru?

Padanje cen. Iz raznih strani poročajo o padanju cen. Še več. Čeli že pišejo črno knjigo za vse navijalce cen brez razločka in zahevaajo da se te vojne krvosese postavi pred javni tribunal ter da ne smejo nikoli več in nikjer priti do veljave. „Ti so“, pravijo „morili češki narod v zaledju, vojak je umiral pa v strelskih jarkih.“ To padanje cen si je tolmačiti takole: Nekateri pravijo, da je boje, da sedaj manj izgube, kakor pozneje več, drugi se boje poznejšega bojkota, tretji pa so mnenja, da so si nabrali (prav priropali) doseđaj že dovolj tisočakov. In res je! Edino pri nas živimo lepo dalje v starem tiru. Da še več. Pri milu, sladkorju, krompirju in premou so, kar je premuje, cene celo poskočile! Za obteko in obnavalo pa hočejo nekatere pijavke sedanje cene obdržati še kar dve leti! Pa s bodo tudi ti kremenito urezali. Vse pa kaže, da je gotovim izkoriščevalcem silno žal, ker se je to nečloveško klanje že nehato. Vsekakor pa je treba, da se kaj ukrene glede ureditve cen, navijalcem in verižnikom naj se pa odkaže mesto kakršno jim gre.

XI razredna loterija se je priznala kol skupna last vseh narodnih držav. Vlode teh držav so o tem obveščene in bodo gotovo zastavile vsvojo vpliv pri prodaji teh srečk. V Mariboru bo treba oddati prodajo srečk v slovenske roke.

Aprovizacija.

Sir (primzen) odda trgovcem mariborski aprovizacija po 5 K 60 v 1 klg.

Karte za mleko, sladkor in mast. Mlečne karte za bojnike se bodo izdajale v petek dne 29. nov. za osebe z začetnimi črkami A—K, in v soboto dne 30. nov. z začetnimi črkami L—Z. Zdravniška spričevala, ki so stara več nego štiri tedne, so neveljavna in jih je nadomestiti z novimi. — Karte za sladkor in mast se bodo izdajale v soboto dne 30. novembra.

Živež iz Srbije. Srbija je zajela na Donavi več avstro-ogrskih ladij z živežem. Nasi odposlanci so šli zaradi prehrane prosit Srbe, ki so bili takoj pripravljeni pomagati, kolikor

jim je mogoče. Srbska vlada stoji na stališču, naj se razdeli vojni plen, ki se nahaja na ladjah in na vlačilcih v Vukovaru popolnoma bratski. Srbija obdrži zase samo toliko, kolikor neobhodno potrebuje za prehrano Belgrada in okolice. Narodno vijece v Zagrebu pa dobi: od 750 vagonov pšenice 500 vagonov; od 140 vagonov soli 100 vagonov. V celoti odpade na Narodno vijece 750 vagonov raznega žita, 100 vagonov soli, 500 vagonov premoga, velika množina sirovega olja, bencina, petroleja, bakra, bombaževine in drugih stvari.

Razne novice.

Kaj so nagromadili v vojaških skladiščih? — V groškem monturskem depou so našli med drugim 5000 parov rokavic, 280.000 komadov in 75.000 klg podplatov, 44.000 rjuh za častnike in 290.000 za moštvo, 21.000 spodnjih hlač iz bombaževine, 48 milijonov metrov sukanca, 43.000 ducatov namiznih prtov, 361.000 klg mašce za usnje itd. — V skladiščih v Budimpešti med drugim: 5000 steklenic tokajca, 49.000 steklenic namiznega vina, 280 hl konjaka, 15.000 steklenic ruma, na stotisoče konzerv in 10.000 steklenic parfema. Pri tem je vojaštvo stradalo in hodilo v raztrgani uniformi brez perila.

Med Češko in Bavarsko republiko se je sklemla 23. nov. trgovska konvencija za izmenjanje trgovskih izdelkov.

Kazensko sodišče proti povzročiteljem vojne. Iz Ženeve poročajo, da zahtevajo ententni listi obsežno kazensko sodišče proti povzročiteljem in podaljševalcem vojne. V prvi vrsti mislijo pri tem ševeda na nemškega Vilhelma.

Plenjenje na Dunaju. „Reichspost“ prinaša razkritja o plenjenju cesarskega dvorca ter drugih bivših cesarskih poslopij na Dunaju. V dvorcu so čete, ki stražijo, zasedle naj-sijajnejše prostore, ki so se samo ob velikih slavnostih otvorili. V teh prostorih je izginilo vse dragoceno pohištvo. Nadalje prinaša vesti o plenjenju dvornih hlevov, kjer je bilo odnešeno mnogo dragocenih konjskih odev in druge vprežne opreme. Tudi v gradu Schönbrunn so tatovi odnesli mnogo dragocenih predmetov. S silo so odprli kaseto bivše cesarice, kjer je imela svoj dragocen nakit, ter večino nakita odnesli. Poliji se je posrečilo, aretirati par od teh tatov. V schönbrunnski kleti so tatovi izpraznili vse zaloge šampanjca.

Hindenburg na kolenih. V nekem poročilu na državno vodstvo piše „generalfeldmaršal“ Hindenburg med drugim: „Izrecno moram povdarjati, da nemška vojska vsled trdih premirnih pogojev in pod vtiskom dogodkov v domovini nikakor ne more obnoviti voja. Bojevati se ne bi mogli niti proti francoski armadi sami.“

Raznašalec za naš list iščemo. Oglasi se naj v trgovini g. Weigl na glavnem trgu.

Inserati za naš list se sprejemajo in plačujejo v trgovini g. Weigl na glavnem trgu, št. 22.

Hrvatska Matica izda letos v rednem izdanju sledeče 4 knjige: 1. Kemija živih bitij; 2. Narodne pjesme knj. VI. 3. Car Emin: Pod sumnjom. 4. Čorović: U celijamo Članarina je povisana in znaša za Slovence 8 K s poštnino in zavijtem vred. Naročila sprejema ustmeno in pismena (po dopisnic) poverjenik za Maribor, prof. Iv. Fava, Bismarkeva ul. 17. Knjige izidejo začetkom 1919.

Mizarji

se sprejmejo v tovarni J. Pfeifer v Hočah.

Učenca

sprejme takoj Vilko Berdajs, specerijska trgovina, Grajski trg.